

EL CAMÍ

ELS valencianistes no establim diferències entre Alacant, Castelló i València.
ELS interessos de qualsevol d'elles son per a nosatres sagrats.

Per la unió i l'actuació conjunta dels valencianistes

Fa alguns dies venen arribant a la nostra Redacció articles i lletres en què els seus autors exposen la seua opinió sobre este problema tan transcendental del valencianisme. ¿Dóna el nostre moviment actual dividit en sectors baixos, o deu buscar-se un mínim de coincidències per a concentrar totes les forces en una mateixa direcció? És més convenient per a renaixement al nostre País Valencià, el primer o lo segon? Estes qüestions són tractades per nos i per altres. EL CAMÍ, fidel a la seua títol, ha publicat mitja dotzena d'articles contradictoris. Però, atençant-se també a aquella altra norma del nostre país, que consistix en servir lo que més utilitat siga al redreçament del nostre poble, creu arribat el moment de fixar aquelles orientacions que al seu entendre millor contribuïsquen a despertar en els valencians la consciència de la seua personalitat colectiva.

El tema és fràgil, delicat, difícil, perquè produeix reaccions inoportunes, posant i tot la millor voluntat i la màxima bona fe en la manera de plantejar-lo i exposar-lo. El problema afecta als centres neuràlgics de la sensibilitat i suscita les més nobles inquietuds espirituals.

EL CAMÍ, no obstant, vol abordar-lo, perquè creu que servirà els alts interessos del País Valencià i perquè està segur de que no ha de fallar-li la adhesió dels seus lectors, tan persistentment mantinguda i tan sincerament agraïda, i perquè sap quinà dotis tan gran de patriotisme i de idealitat radica en el poble de qualsevol valencianista militant.

Ens dirigim a tots els valencianistes, però de manera especial a les entitats que agrupen la casi totalitat dels valencians conscients.

El vell Aristòteles afirmava que l'home és essencialment un animal polític. La paraula política era usada en el sentit de sociable. És a dir, que l'home té l'impuls natural de col·laborar amb l'home. Este sentit de col·laboració, de convivència, diríem nosatres, ha estat la base del progrés i de la civilització; sens, d'encara vivíem al voltant de les cavernes. Un altre pensador clàssic ha dit: "Hemé i res de lo humà més indiferent." Eixa norma l'hem feta nostra. Els valencianistes; per això qualsevol vibració del País Valencià ens té interessats; i per la mateixa causa volem projectar-nos en esferes en les quals vol a més nostra majest. Eixa aspiració de solidaritat, de col·laboració, de convivència, explica la nostra repugnància a plantejar qüestions prèvies que són en el moment; i en servei dels interessos col·lectius, formulem als valencianistes.

Esta noble aspiració, este ideal patriòtic, hauríem de sentir-lo tots els valencians; el dia que la seua norma d'actuar responga a aquell principi —solidaritat i s'obra de lo nostre—, el País Valencià acabarà, autoinicialment, de renaixre en grandècia. Es conegut l'apòleg. En un concurs deportiu prenen part francesos, hispànics, italians. Els primers ajuden, ardeix i entusiasmen, als que fan de triomfar; els segons miran als aspirants a triomfadors i riuen per les dificultats que passen; els tercers, hòmens hispànics, els increuen, el hostilitzen, els dificulten la marxa, més encara, els fan retrocedir. Guanyen els saxons; perdén els hispànics. I entre els últims, entre els que perdén, estem per desgracia nosatres, els valencians, que ni pensem en el govern de les Espanyes, ni orientem la civilització, encara.

Estem segurs de que ningú llevarà a EL CAMÍ la glòria d'haver sabut en tot moment fer seua aquella norma; res de lo valencià li ha estat indiferent en cap moment. Sempre ha propagat l'actuació conjunta del major nombre possible de valencianistes, per a que el nostre País esdevinguera conscient. Per això, inspirant-nos en lo que han fet tots els pobles —finlandesos i xecs; irlandesos i filipins; catalans i bascos— al començar la seua renaixença, ha propagat fins al límit de lo possible la coincidència de patriotes. EL CAMÍ creu que el valencianisme ha de surar per damunt de totes les ideologies, al menys fins al moment en que, desvetllat el sentiment patrià en la gran massa del poble, la llibertat ens siga merescuda. I esta tònica és semblant a la que, sense èxit, el nostre país, propagaren les Internacionals obreres: Ciutadans conscients de les seues comarques del País Valencià, uniu-vos. Per això ha estat la nostra norma: tolerància i comprensió, unió i convivència entre els valencianistes.

Creem arribat el moment de proposar una fórmula concreta. I diem a tots els valencianistes i en especial a les entitats Unió Valencianista, Agrupació Valencianista Republicana, Centre d'Actuació Valencianista: EL CAMÍ creu arribada l'hora de celebrar un gran Congrés Valencianista que tinga com a finalitat elaborar democràticament una afirmacions doctrinals mínimes, qual realització peuga ajuntar a tots.

Bella i generosa empresa. EL CAMÍ llança la idea i espera les adhesions per a fer-la conecorable. Però creu un deure imprescindible fer un últim advertiment: no podran ser artífexs d'esta obra els que, impulsats per qualsevol prejudici, no mantinguen ferma la defensa de l'esperit amplament lliberal, que respecta el dret de les minories; ni aquells altres que no afirmen d'una manera clara i evident el seu desig de servir al règim republicà, que ha possibilitat l'autonomia dels pobles lliures.

Ara, els valencianistes tenen la paraula.

Valencianisme pràctic

Un, dos, tres actes pro-Estatut valencià i en poblacions diferents de nostre País. El poble és curiós i per curiositat acadèmica. Els oradors tornen joiosos a la capital; s'han exhibit; el públic, si l'acte ha tingut lloc per el matí, se'n anà a dinar; si fon per la vesperada, sopà i anà a dormir; al dia següent, ningú se'n recorda. Però els oradors s'exhibiren i el poble continuà en la mateixa inèrcia profunda per el temps transcorregut des de que un malaltí burlo ens furtà les nostres llibertats.

No és així, amics. Molt bé que cadascú treballa per el seu costat, però ja ens trobarem, si tots portem en el fons del nostre cor la verdadera labor valencianista; però al poble cal parlar-li clar, cal ensenyar-li història, se li té que dir que el País Valencià ha estat molt gran i hui està dormit, però pot tornar a ser gran; se li té que demostrar que patim una enfermetat per culpa de catòlicisme, i se li tenen que ensenyar les ventajes que oblidem el dia que ens administràrem nosatres mateixos; és dir, que de la mateixa manera que en la escola es comença per ensenyar a escriure fent palaets, per a fer valencianisme és introductiu parlar d'Estatut sense ensenyar primer lo que és valencianisme. En resum: si es vol acreditar un producte, es té que anunciar amb tota mena de detalls i testimonis dels que l'han usat.

Les corporacions provincial i municipal pareixen interessades en l'Estatut; per què no fan primer valencianisme, encara que siga copiant, ja que en copiar lo ho no hi ha pecat? Tots —tots els que pensem sincerament— hem quedat en que l'Idioma és qüestió primordial. Per què Ajuntament i Diputació no fan les còpies per una i altra banda, en castellà i valencià? Lo que es guanyaria amb açò és: que tot ciutadà que notara la innovació, voldria saber el per què, i si no era valencianista, buscaria l'explicació en allò que ho fóra, entaularia conversa sobre el tema, en una paraula, s'il·lustrarien els ciutadans, hauríem per nosatres als més sapienters.

Hem dit fer valencianisme encara que siga copiant lo ho, perquè els catalans ja tenen les còpies respallades amb el seu idioma i no s'han estranyat, perquè els sobre catalanisme, tant, com a nosatres ens manca valencianisme.

I encara es podria anar fent més: molts documents de les nostres corporacions populars deurien ja estar redactats en la nostra llengua, sobre tot la part impresa. A l'arribada a l'Ajuntament de la minoria valencianista conegut esta que els hanc foren redactats en valencià; afortunadament, esta costum perdura, i la seua innovació desperta la curiositat en el públic; però hem quedat estancats ahí i d'ahí no passem.

Parlar d'Estatut sense una bona sembra de valencianisme és tan inútil com dir-se valencianista fóra dels plecs de la democràcia valenciana.

VICENT PERIS

Les normes ortogràfiques

Es ja un fet l'acord a que han arribat entitats i escriptors valencianistes per emprar unes mateixes normes ortogràfiques. Per a les bases s'estan arreglant les signatures i prompte seran publicades amb un vocabulari que respon ja, fidelment, a les normes i que editará "L'Estel". Encara que el treball no es pot fer tot lo depressa que la legítima impaciència dels entusiastes reclama, no tardará molt en vore la llum. Han treballat amb un fervor que mai serà prou recompensat, els elements de la Societat Castellonense de Cultura i els representants del Centre de Cultura Valenciana. Tots les altres entitats valencianistes, culturals i polítiques han ajudat eficaçment per a que la obra assolira l'èxit tan esperat.

Però hui volem destacar la virtut solitària de la més vella de les entitats: ens referim a "Lo Rat-Penat". I no aïso de "Lo Rat-Penat", sinó també d'un estudiós, d'un formidable treballador que es diu el P. Fullana. "Lo Rat-Penat", institució, i el Pare Fullana, individualitat, són dos forces en el valencianisme tradicional, als quals per a'ra hancu no cal, ara, descobrir.

Quantes vegades la simpàtica irrevolució dels joves valencianistes ha atacat "l'encarcament" del "Rat-Penat" i el gest tradicional i leot del Pare Fullana!

Però hui és el dia de fer-los un elogi públic i sincer. El P. Fullana i "Lo Rat-Penat" han suscitat les nor-

mes ortogràfiques. No suposa esta decisió un gest tolerant, modern i patriòtic? No és més d'agrair això en aquells que tenen una història, una tradició, unes nobles idees preconcebudes? No digau que els que tenen idees preconcebudes són uns endarrerits, poix en este cas aquelles idees són germanes de les que portaren a Pasteur a' més gran dels seus èxits.

El fet és a destacar, fet a elogiar, perquè de nos progressos, que per primera vegada els valencianistes han arribat a un acord totalitari. Les normes ortogràfiques són acceptades per tots. "El Rat-Penat" i "L'Estel"; EL CAMÍ i el P. Fullana; el Centre de Cultura i el d'Actuació; l'A. V. R. i la Societat Castellonense de Cultura. Tots estem uniformes, tots som uns davant este problema d'unificació. Des de Castelló fins Alacant han estat acceptades les mateixes normes ortogràfiques. S'ha acabat l'anarquia envileïdora del nostre idioma valencià.

El P. Fullana ha escoltat el seu cor de patriota; no abandona, com es natural, les seues investigacions científiques, les seues recerques d'intel·lectual, però firma les bases. "Lo Rat-Penat" oblidà vells agravis, no vol presentar la prioritat en l'iniciativa de l'unitat ortogràfica, s'inspira sols en el seu patriotisme valencià. Per als dies vol tindre EL CAMÍ les seues paraules millores, els seus èlogis més purs.

La delícia i arada planta de la convivència i de la tolerància ha produït al bell mig del País Valencià una de les seues flors més preuades.

Nacionalisme i cultura

Per al nacionalisme, és un bon factor el parlar sempre en valencià, encara que u no n'escriga; però és força valuós, ultra-patriòtic, parlar-lo i escriure'l al mateix temps.

Un indiferent i solisme un antivalencianista, sol parlar a tot hora, malgrat menysprear e-lo, en valencià; però no mai es prendrà l'interès d'aprendre a escriure'l.

Hem de ser nosatres, els nacionalistes valencians, els que, donant proves del nostre idealisme, de la nostra convicció, hem de conveure ans que res a saber parlar i escriure correctament el nostre idioma nacional. Atra cosa és de no ser bons patriotes.

No cal contentar-se en dir-se nos simplement valencianistes. Cal ser nacionalista amb coneixement de causa; tindre la visió exacta del nostre ideal; açò és, coneixement íntegre de nostra història i, sobretot, saber ben bé el nostre bell i estimat idioma.

Si u es diu nacionalista i no'n sap de tot açò, potser siga nacionalista, però serà un nacionalista inconscient...

Ignorar una cosa implica no saber-se la valor exacta de la mateixa, i no poder discutir ni defensar-la.

Per açò mateix, cal fer primerament provisió en les nostres ments i el nostre intel·lecte, de fèrtils llavors de va-

lencianisme, açò és, idioma i història, cultura valenciana en gener l, per a després, patriòticament, anar esperant-la per tot arreu...

Cal educar-nos més i més, fins arribar al ple convenciment del nostre ideal nacionalista.

Estudiem la nostra història i la història dels altres pobles...

Fem cultura nacionalista.

Cal parlar sempre en valencià, si però, sobre tot, estudiant-lo i escrivint-lo.

Desallarg una cosa de l'altra és no sentir conscients i plenament el valencianisme.

J. MIG

Fàbrica Lluces i Cristals
J. Prat
Colón, 7 - Telèfon 17.280
Valencia.